

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Економіко-правовий факультет
Кафедра обліку і фінансів

СТРАХУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Електронні методичні рекомендації до проведення практичних занять
та організації самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ОДЕСА
2022

УДК 368+339 (076)
С836

Укладач

Дем'янчук Марина Афанасіївна

Рецензенти:

Маслій Наталя Дмитрівна — доктор економічних наук, доцент, професор кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Колесник Ольга Олексіївна — кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою економіко-правового факультету,
ОНУ імені І.І. Мечникова
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 р.*

Страховання зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] : електронні методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / укладач М. А. Дем'янчук. — Одеса, 2022. — 38 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з навчальної дисципліни «Страховання зовнішньоекономічної діяльності» містить передмову, матеріали до кожної практичної роботи, які складаються із переліків питань до обговорення, практичних завдань, тестових завдань, тематики рефератів та рекомендованої літератури. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Страховання зовнішньоекономічної діяльності» допоможе у засвоєнні теоретичних знань у сфері страхування зовнішньоекономічної діяльності та розрахований на здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», аспірантів, викладачів, керівників підприємств та всіх тих, хто вивчає ринок страхових послуг.

УДК 368+339 (076)

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Практична робота 1. Теоретичні основи здійснення зовнішньоекономічної діяльності.....	6
Практична робота 2. Міжнародний страховий ринок.....	8
Практична робота 3. Страхування у міжнародній торговельній діяльності.....	11
Практична робота 4. Наземне транспорте страхування.....	14
Практична робота 5. Морське страхування.....	20
Практична робота 6. Авіаційне страхування.....	26
Практична робота 7. Страхування кредитних ризиків.....	32
Практична робота 8. Захист від валютних ризиків при здійсненні зовнішньоекономічних контрактів...	35

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Страховання зовнішньоекономічної діяльності» є однією з профільюючих дисциплін в програмі підготовки фахівців за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» та професійно-орієнтованою дисципліною в програмах підготовки фахівців спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» у закладах вищої освіти. Вона спрямована на оволодіння студентами теоретичними знаннями та набуття ними практичних навичок з питань специфіки організації та ризиків ведення зовнішньоекономічної діяльності, особливостей страхування зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних із життям, майном і відповідальністю в галузях наземного, морського та авіаційного транспорту, а також страхування ризиків міжнародних фінансових операцій задля формування колективної безпеки у зовнішньоекономічній діяльності, організації ефективної роботи із закордонними партнерами та протидії правопорушенням.

Завдання дисципліни:

–оволодіння теоретичними та організаційними основами розуміння ризиків ведення зовнішньоекономічної діяльності і сутності страхування як інструменту зменшення ризиків майбутніх втрат;

–вивчення національного і міжнародного страхового законодавства та нормативних актів, що регулюють діяльність суб'єктів міжнародного страхового ринку при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

–розгляд умов надання страховими організаціями страхових послуг у галузі особистого, майнового страхування та страхування відповідальності суб'єктів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності на міжнародному страховому ринку;

–опанування основ транспортного страхування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами наземного, морського та авіаційного страхування з урахуванням правил міжнародного сполучення;

–вивчення природи ризиків міжнародних фінансових операцій з метою проведення страхових операцій зі страхування кредитних, інвестиційних і валютних ризиків та захисту від можливих втрат;

–засвоєння методики визначення страхових сум, страхових платежів страхового відшкодування, страхових виплат, набуття навичок по застосуванню методики оцінювання ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

-набуття практичних навичок з організації та планування фінансів і страхових резервів страхових організацій при здійсненні операцій зі страхування зовнішньоекономічної діяльності; виконання комплексу процедур з аналізу та моніторингу ефективності діяльності страхових організацій у специфічних сферах; виявлення тенденцій та перспектив розвитку конкретних ринків страхування зовнішньоекономічної діяльності;

-набуття необхідних знань та практичних навичок щодо використання результатів спостережень і досліджень у процесі прийняття управлінських рішень у сфері страхування зовнішньоекономічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: сутність здійснення зовнішньоекономічної діяльності, особливості міжнародного страхового ринку, класифікацію міжнародних страхових послуг, основні положення та специфіку проведення наземного, морського та авіаційного транспортного страхування, природу походження ризиків міжнародних фінансових операцій при проведенні страхування кредитних, інвестиційних та валютних ризиків, сутність інструментів захисту від ризиків при здійсненні зовнішньоекономічних контрактів.

вміти: аналізувати стан розвитку відповідної галузі страхового ринку в Україні та міжнародному рівні; виконувати розрахунки тарифів, страхових платежів у майновому, особистому страхуванні та страхуванні відповідальності при здійсненні операцій міжнародної торговельної діяльності, а також суми страхових відшкодувань та виплат в разі настання страхових випадків; розробляти ефективні комплексні програми боротьби із правопорушеннями у сфері страхування зовнішньоекономічної діяльності.

Практична робота

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття — 2 години

1. Обговорення питань

1. Дайте визначення поняттю «зовнішньоекономічна діяльність».
2. Розкрийте сутність понять міжнародна кооперація та спільна економічна зона.
3. Назвіть суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.
4. Охарактеризуйте види зовнішньоекономічної діяльності.
5. Назвіть та охарактеризуйте принципи, якими керуються суб'єкти господарської діяльності при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

2. Практичні завдання

Завдання 1.1. На основі міжнародних рейтингів (наприклад, рейтинги компанії AM Best Company — <https://ratings.ambest.com/>) виявити та проаналізувати діяльність найбільших страхових компаній лідерів на світовому ринку страхування життя та інших видах страхування, відмінних від страхування життя. Отримані дані представити у вигляді табл. 1.1 та 1.2.

Таблиця 1.1. Страхові компанії зі страхування життя в міжнародному рейтингу _____ (зазначити назву журналу, фірми, компанії, що представила рейтинг)

Назва страхової компанії	Країна походження	Місце в рейтингу	Доходи, одиниці виміру	Активи, одиниці виміру

Таблиця 1.2. Страхові компанії зі страхування відмінного від страхування життя в міжнародному рейтингу _____ (зазначити назву журналу, фірми, компанії, що представила рейтинг)

Назва страхової компанії	Країна походження	Місце в рейтингу	Доходи, одиниці виміру	Активи, одиниці виміру

3. Тематика рефератів

1. Сутність, види та механізм вчинення страхових правопорушень.
2. Основні елементи системи колективної безпеки страховиків у міжнародній практиці.
3. Програми боротьби із правопорушеннями у сфері страхування зовнішньоекономічної діяльності.

4. Рекомендована література

1. Дунська А.Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика. навч. посіб. Кондор-Видавництво, 2013. 688 с.
2. Журавльова Т.О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса, 2017. 320 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Видання 6-те, перероб. та доп. / За ред. Козака Ю. Г. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 292 с.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Законі України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 11.08.2022).
5. Харченко В. А. Ризики зовнішньоекономічної діяльності: особливості прояву та оцінювання впливу на економічну діяльність фірм: Суми: СумДУ, 2020. 44 с.

Практична робота МІЖНАРОДНИЙ СТРАХОВИЙ РИНОК

Практичне заняття — 2 години

1. Обговорення питань

1. Визначте сутність міжнародного страхового ринку у вузькому та широкому розумінні.
2. Визначте класифікацію страхових послуг у міжнародній торгівлі в залежності від способу поставки такої послуги.
3. Охарактеризуйте індикатори міжнародного страхового ринку.
4. Назвіть та поясніть сутність діяльності основних міжнародних страхових асоціацій і спілок, що здійснюють регулювання страхових операцій.
5. Охарактеризуйте об'єднання страховиків України.

2. Практичні завдання

Завдання 2.1. Використовуючи зібрані міжнародні статистичні дані (<https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/creating-value-finding-focus-global-insurance-report-2022>) із застосуванням регіональної класифікації Статистичного відділу Організації об'єднаних націй, які слід подати у вигляді табл. 2.1, проаналізувати за індикаторами стан міжнародного страхового ринку за останні три роки. Результати розрахунків представити у вигляді табл. 2. Побудувати графіки географічної структури світового страхового ринку за останній завершений рік, структурного розподілу премій зі страхування життя за регіонами, структурного розподілу премій загальних видів страхування за регіонами

Таблиця 2.1. Статистичні дані міжнародного страхового ринку

Регіон / Країна	Кількість населення, осіб	Валовий внутрішній продукт, одиниці виміру	Страхові премії (одиниці виміру), у тому числі		Активи страхових компаній, одиниці виміру
			life	non-life	
1	2	3	4	5	6
Регіон: Європа					
<i>країни</i>					
Регіон: Америка					
<i>країни</i>					
Регіон: Азія					
<i>країни</i>					
Регіон: Африка					
<i>країни</i>					
Регіон: Океанія					
<i>країни</i>					

Таблиця 2. Індикатори міжнародного страхового ринку

Регіон / Країна	Щільність страхування, %			Рівень проникнення страхування, %	Частка національного або регіонального страхового ринку, %
	всього	life	non-life		
1	2	3	4	5	6
Регіон: Європа					
<i>країни</i>					
Регіон: Америка					
<i>країни</i>					
Регіон: Азія					
<i>країни</i>					
Регіон: Африка					
<i>країни</i>					
Регіон: Океанія					
<i>країни</i>					

3. Тематика рефератів

1. Особливості страхового регулювання в Україні та у країнах Європейського Союзу.
2. Напрями та принципи створення єдиного страхового ринку в рамках Європейського союзу.

4. Рекомендована література

1. Дем'янчук М. А. Страхові послуги: практикум. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. 104 с.
2. Желізняк Р. Й. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Modern economics*. № 17. 2019. С. 100–104.
3. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Журавльова Т.О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса, 2017. 320 с.
5. Заволока Л. О. Світове страхування і його роль в українському страховому ринку. *Молодий вчений*. № 5. 2017. С. 572–577.
6. Ліга страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com/> (дата звернення: 08.08.2022).
7. Demianchuk M., Makhamadali B. H. o'g'li, Kotlubai V., Shramko H. The influence of globalization and integration processes on the activity of insurance organizations. *Economics. Ecology. Socium*. Odessa, 2019. № 3. P. 53–64.
8. Demyanchuk M., Maslii N., Stankova V. Cyber–insurance as a tool for minimizing the informational risks of the enterprise in the conditions of global economic development and society informatization. *Economics: time realities*. Odessa, 2018. No 5(39). P. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.2570060> (дата звернення: 08.08.2022).
9. International Insurance Fact Book 2020. URL: <http://www.iii.org/publications/international–insurance–fact–book–2020> (дата звернення: 08.08.2022).

Практична робота **СТРАХУВАННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГОВЕЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Практичне заняття — 2 години

1. Обговорення питань

1. Поясніть значення термінів «страхування зовнішньоекономічних ризиків» та «страхування зовнішньоторговельних операцій».
2. Назвіть основні види ризиків, які супроводжують здійснення міжнародної торговельної угоди.
3. Назвіть переваги для експортера та імпортера самостійної організації транспортування і страхування вантажів.
4. Класифікуйте міжнародні страхові послуги за критеріями ризику, об'єктом страхування, галуззю страхування та призначенням страхування.
5. Класифікуйте вантажоперевезення у зовнішньоторговельній діяльності.
6. Охарактеризуйте страхові випадки в страхування міжнародних торгових перевезень.

2. Практичні завдання

Завдання 4.1. Проведіть калькуляцію вартості 1 т товару і розрахуйте розмір прибутку, яку можна отримати з 1 т соняшникової олії, якщо її виробнича собівартість становить 5 836 грн. Масло призначене для експорту в:

а) Великобританію водним транспортом на умовах CIF (Глазго). Місце виробництва продукту маслозавод м. Одеса. Продукт упакований в 200-літрові бочки, ціна однієї бочки (тара) 600 грн., Партія 150 т. Ціна контракту 18 000 доларів США. Фрахт судна 20 000 грн., оформлення коносаменту 300 доларів США, митне оформлення 800 доларів США, страхові внески 3% від вартості партії товару, вантажні

роботи 2 500 грн.

б) до Фінляндії і відправляється на умовах FCA (Одеса). Розмір партії 20 т (в 100 л бочках). Місце виробництва м Одеса. Навантажувальні роботи 20 грн / бочка. Вартість транспортування всього вантажу до Львова становить 140 доларів США, перевалка вантажу 15 000 грн., Митне оформлення 20 000 грн. Ціна 1-ї тони масла 350 доларів США. Плата перевізнику за транспортування в пункт призначення 400 доларів США.

Завдання 4.2. Розрахуйте вартість партії товарів А і Б, визначте ціну реалізації 1 т на основі даних табл. 3.1.

Таблиця 3.1. Вихідні дані

Найменування показників	Одиниці виміру	Товар А	Товар Б
Країна продавця	—	Туреччина	Німеччина
Країна покупця	—	Україна	Польща
Умови поставки	—	CIF	CFR
Обсяг партії	т	1800	1600
Собівартість виробництва	грн / т	4000	2800
Витрати на доставку до мета призначення:			
— витрати на транспортування	дол. США / т	11	9
— витрати на вантажно-розвантажувальні роботи	грн	25600	25800
— страхові платежі	дол. США	400	-
— фрахт судна до пункту призначення	грн	27800	32500
— розмір демареджа	грн	150	-
Вартість упаковки, тари і контейнерів	дол. США / т	4	3
Витрати на митне оформленн	дол. США	1400	1300
Комісійні та посередницькі послуги	%	0,2	0,5
Розмір збитків від попередньої угоди, понесених компанією	дол. США	4280	-
Норма прибутку, що закладається в калькуляції, в% від повної собівартості	%	25	15
Курс НБУ (грн. за 1 дол. США)	грн		

3. Тематика рефератів

1. Страхування відповідальності товаровиробників.
2. Інвестиційне страхування життя.
3. Страхування ризиків, пов'язаних із життям населення під час виїзду за кордон.

4. Рекомендована література

1. Баєва О. І., Васильченко О. О. Особливості управління ризиками в логістиці зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка і суспільство*. Вип. 18. 2018. С. 17–21.
2. Войнова Є. І. Світовий ринок страхових послуг. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. Вип. 14. 2016. С. 20–28.
3. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 568 с.
4. Ковальова М. Л. Основи системи управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності. *Бізнес та інтелектуальний капітал. Інтелект XXI*. № 2. 2020. С. 166–169.
5. Міжнародна асоціація страхових наглядачів (IAIS). URL: <https://www.iaisweb.org/home> (дата звернення: 11.08.2022).
6. Міжнародний страховий інститут. URL: <http://www.insuranceinstitute.com/> (дата звернення: 11.08.2022).
7. Рокоча В.В., Алькема В.Г., Терехов В.І., Одягайло Б.М. Міжнародна торговельна діяльність: підручник. К. : Університет економіки та права «КРОК», 2018. 698 с.
8. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. [3-тє вид., стереотипне]. К.: Алерта 2017. 526 с.
9. Терещенко Т. Є. Страхування: навч. посіб./ Т. Є. Терещенко, Л. О. Заволока, О. Б. Пономарьова; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро: Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 220 с.

Практична робота *НАЗЕМНЕ ТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ*

Практичне заняття — 4 години

1. Обговорення питань

1. Визначте сутність транспортного страхування та його види.
2. Назвіть способи транспортування вантажів між країнами та охарактеризуйте фактори, що впливають на вибір виду транспорту.
3. Охарактеризуйте добровільне страхування автомобільного транспорту.
4. Назвіть випадки, які не відносяться до страхових і за якими не проводяться виплати страхового відшкодування за добровільним страхуванням автомобільного транспорту.
5. Які об'єкти автомобільного транспорту страховик не приймає на страхування?
6. За яких обставин не передбачається відшкодування збитків страхувальнику?
7. Охарактеризуйте обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.
8. Охарактеризуйте коригуючий коефіцієнт бонус-малус та особливості його застосування.
9. Визначте види договорів ОСЦПВВНТЗ та страхову уму на одного потерпілого.
10. Обґрунтуйте умови страхового відшкодування, пов'язаного із лікуванням потерпілого.
11. Обґрунтуйте умови страхового відшкодування, пов'язаного із тимчасовою втратою потерпілим працездатності.
12. Обґрунтуйте умови страхового відшкодування, пов'язаного із смертю потерпілого.
13. Що вважається шкодою, заподіяною майну потерпілого внаслідок ДТП, та яка шкода не відшкодовується страховиком або МТСБУ?

14. Охарактеризуйте КАРГО страхування.

15. Що є основним документом в автомобільних перевезеннях? Охарактеризуйте його.

16. Визначте сутність добровільного страхування залізничного транспорту.

17. Що є основним документом в залізничних перевезеннях? Охарактеризуйте його.

2. Практичні завдання

Приклад розв'язання задачі: Автомобіль застраховано за системою першого ризику на суму 75 000 грн. при страховій оцінці 100 000 грн. Збиток страхувальника у зв'язку з пошкодженням автомобіля склав 26 000 грн. Визначте розмір страхового відшкодування. Додаткового розрахуйте суму відшкодування у випадку страхування автомобіля за системою пропорційної відповідальності та на основі дійсної вартості.

Розв'язок:

1) страхове відшкодування за системою першого ризику становить 26 000 грн.

2) страхове відшкодування за системою пропорційної відповідальності

відповідальність страховика: $\frac{75000}{100000} \cdot 100\% = 75\%$

страхове відшкодування: $26000 \cdot 0,75 = 19500$ грн

Висновок: страхове відшкодування за системою першого ризику становитиме 26 000 грн., за системою пропорційної відповідальності 19 500 грн.

Завдання 4.1. Визначити, що доцільніше застосувати для захисту легкового автомобіля — самострахування чи страхування «авто каско» на основі таких даних. Вартість автомобіля 500 тис. грн. Страхові тарифи: на випадок пошкодження в ДТП — 2,2 %, на випадок пошкодження стихійними лихами, вибухами, пожежами — 0,4 %, на випадок угону чи крадіжки — 5 %, на випадок неправомірних дій третіх осіб —

2 %. Безумовна франшиза 12 % від страхової суми, що відповідає вартості автомобіля. Середня вартість ремонтних робіт становить 170 тис. грн.

Завдання 4.2. Фізична особа уклала договір ОСЦПВВНТЗ у страховій компанії. У результаті ДТП, в якій фізична особа – власник транспортного засобу не винен, постраждало три особи: перша втратила працездатність терміном на 29 днів (витрати на лікування склали 11220 грн); друга особа — визнана стійка втрата працездатності й встановлена I група інвалідності, на її лікування витрачено 27120 грн; третя – у результаті ДТП померла, на її лікування у стаціонарі витрачено 13990 грн. Також, у результаті ДТП, третя особа втратила майно на суму 17540 грн. Фізична особа – власник транспортного засобу, не винна в ДТП, відремонтувала автомобіль на СТО, з якою співпрацює страхова компанія, у якій застрахована фізична особа. Вартість ремонту становить 49800 грн. Фізична особа, яка винна в ДТП, має договір ОСЦПВВНТЗ в іншій страховій компанії. Визначити відшкодування першій та другій особам, визначити, хто має право отримати відшкодування за результатами летального випадку третьої особи, і в якій сумі; чи буде відшкодуватися вартість ремонту автомобіля власнику транспортного засобу, який не винен в ДТП, якщо так, то за чий рахунок?

Завдання 4.3. Підприємство застрахувало вантажний автомобіль та автобус на випадок їх пошкодження або втрати внаслідок ДТП. Договір страхування укладений з умовною франшизою у розмірі 1 %. Страхова сума вантажного автомобіля відповідає справжній вартості й становить 50 тис. грн., а автобус застрахований на 50 % його дійсної вартості, яка складає 95 тис. грн. Тарифна ставка для вантажного автомобіля й автобуса однакова – 4,5 %. Страхувальник погодився сплатити додатковий платіж до основного страхового платежу в розмірі 10 % за умови страхування зносу деталей, що змінюється при ремонті внаслідок страхового випадку транспортних засобів із строком експлуатації від 1 до 3 років. Внаслідок ДТП вантажний автомобіль був пошкоджений. Вартість ремонту згідно з документом авторемонтного заводу складала 15 тис. грн. Особа, винна у заподіянні збитків, відшкодувала страхувальнику 5 тис. грн. Під час ремонту були проведені роботи, пов'язані з переобладнанням вантажного автомобіля, вартість яких складала 1,5 тис. грн. Визначити розмір страхових платежів та розмір збитку і страхового відшкодування.

3. Тестові завдання

4.1. Страхування авто каско поширюється на:

- а) автотранспортні засоби;
- б) обладнання до транспортного засобу;
- в) причепа до транспортного засобу;
- г) вірні всі відповіді.

4.2. Майновими об'єктами транспортного страхування є:

- а) автомобілі різних типів,
- б) залізничні потяги;
- в) повітряні та морські судна;
- г) вантажі, що перевозяться різними видами транспорту;
- д) всі відповіді є вірними.

4.3. КАСКО — це:

- а) страхування транспортних засобів;
- б) страхування вантажів;
- в) одночасне страхування транспортних засобів та вантажів, що ними перевозяться;
- г) правильної відповіді немає.

4.4. КАРГО — це:

- а) страхування транспортних засобів;
- б) страхування вантажів;
- в) одночасне страхування транспортних засобів та вантажів, що ними перевозяться;
- г) правильної відповіді немає.

4.5. З якою метою запроваджується обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів?

- а) відшкодування збитків власнику транспортного засобу, винного у дорожньо-транспортній пригоді;
- б) забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та/або майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та захисту майнових інтересів страхувальників;
- в) відшкодування збитків, завданих дорожньо-транспортною пригодою довкіллю;
- г) всі відповіді вірні.

4.6. На якій території діє міжнародний договір страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів?

- а) країн, зазначених у таких договорах;
- б) у разі використання транспортного засобу на території України;

- в) такий договір відсутній в системі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- г) виключно на території України в межах певної області.

4.7. Страхова сума за внутрішнім договором обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів встановлюється?

- а) страховиком;
- б) страхувальником;
- в) Моторним (транспортним) страховим бюро;
- г) Верховною Радою України.

4.8. На сьогодні страхова сума за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту у випадку заподіяння шкоди життю та здоров'ю третій фізичній особі становить?

- а) 25 500 грн;
- б) 100 000 грн;
- в) 8500 грн.
- г) 16000 грн.

4.9. Страхова сума за договором обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у випадку заподіяння шкоди майну третій фізичній чи юридичній особі становить?

- а) 8500 грн.;
- б) 16000 грн.;
- в) 102 000 грн.;
- г) 50 000 грн.;

4.10. Забезпечений транспортний засіб — це:

- а) транспортний засіб, власник якого має гарантію третьої особи щодо відшкодування збитків;
- б) будь-який наземний транспортний засіб, який експлуатується особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, на законних підставах;
- в) будь-який транспортний засіб, який не експлуатується особою, цивільно-правова відповідальність якої застрахована, на законних підставах;
- г) визначений наземний транспортний засіб, який експлуатується особою, цивільно-правова відповідальність якої не застрахована, на законних підставах.

4. Тематика рефератів

1. Міжнародний досвід страхування наземного транспорту.
2. Особливості страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів у Європі.
3. Умови вступу в систему «Зеленої карти».

5. Рекомендована література

1. Дем'янчук М. А. Страхові послуги: практикум. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. 104 с.
2. Золотарьова О. В., Брежнєва-Єрмоленко О. В., Короп Є. О. Транспортне страхування: реалії та пріоритети розвитку в Україні. *Економіка і суспільство*. Вип. №18. Мукачеве, 2018. С. 763–775.
3. Колупаєва І. В. Страхування: підручник; за ред. І. В. Колупаєвої; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Харків. торг.-екон. ін-т. Харків: Стильна типографія, 2018. 741 с.
4. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/> (дата звернення: 08.08.2022).
5. Никифорак В. Умови і порядок реалізації завдань міжнародної системи страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів «зелена карта». *Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес*. 2019, №12. URL : <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/704> (дата звернення: 10.08.2022).
6. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 р. № 1961–IV. Дата оновлення: 19.12.2021. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1961-15> (дата звернення: 08.08.2022).
7. Соловей Н. В., Желіба А. А. Сучасний стан розвитку автотранспортного страхування. *Освіта і наука*. Вип. 2(27). 2019. С. 217–221. DOI: 10.31339/2617-0833-2019-2(27)-217-221.
8. Шуст Н. Б., Зінченко М. М. Особливості відшкодування шкоди, завданої транспортними засобами. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. 2(55). С. 151–156.

Практична робота **МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ**

Практичне заняття — 4 години

1. Обговорення питань

1. Дайте визначення морського страхування та перелічить джерела морського страхового права.
2. Які основні завдання Морського страхового бюро?
3. Перелічить основні види морського страхування та дайте їм коротку характеристику.
4. Що таке страхування каско суден?
5. Дайте характеристику страхуванню вантажоперевезень.
6. Що являють собою правила ІНКОТЕРМС та які групи угод вони містять?
7. Перелічить чотири найпоширеніші основні базиси поставки продукції згідно ІНКОТЕРМС та дайте їм коротку характеристику.
8. Які основні умови включаються до правил страхування вантажів?
9. Розкрийте зміст Генерального полісу.

2. Практичні завдання

Приклад розв'язання задачі: Укладено договір страхування ризику утрати фрахту. Середньоденна ставка втрати фрахту обчислена в сумі 15 000 грн. Страховик установив також безумовну франшизу 7 днів невідшкодування вартості втраченого фрахту. На судноремонтному заводі ремонт тривав 29 днів. Обчислити вартість втраченого фрахту і вказати чи є обов'язковим даний вид страхування.

Розв'язок:

Страхове відшкодування: $15\ 000 \cdot (29 - 7) = 330\ 000$ гривень

Висновок: страхове відшкодування втраченого фрахту становить 330 000 гривень. Даний вид страхування не є обов'язковим.

Завдання 5.1. Між покупцем і продавцем досягнуто домовленості про використання базової умови поставки, згідно якої продавець зобов'язується доставити вантаж до борта судна, всі інші операції виконує покупець. Визначити групу і тип базової умови. Якою була б група і тип угоди за умови, що продавець організував відвантаження товару через поручні судна в порту відвантаження, оплатив витрати і фрахт, необхідні для доставки товару в зазначений порт призначення. При цьому покупець прийняв на себе ризик втрати або ушкодження товару, як і будь-які додаткові витрати, що виникають після відвантаження товару.

Завдання 5.2. Визначити, чи буде страхова компанія покривати збитки власнику вантажу, причиною яких стали:

- а) дія ядерного вибуху, радіації або радіоактивного зараження;
- б) вогонь, блискавка, буря, вихор, катастрофи чи зіткнення суден;
- в) різного роду воєнні дії або військові заходи, їх наслідки;
- г) захоплення, піратські дії, народні заворушення, страйки, конфіскація, реквізиція, арешт або знищення судна чи вантажу на вимогу військової чи цивільної влади;
- д) пропажа судна без звістки.

Завдання 5.3. Морське судно перевозить з Одеси до Варни вантажі трьох власників, які застраховані у повному обсязі за застереженнями «на умовах з відповідальністю за всі ризики». Розрахувати страхові платежі, перелік ризиків, на які застрахований вантаж.

Назва власника вантажу	Назва вантажу	Вартість вантажу, тис. грн	Страховий тариф, %
Лев	Алкогільні напої	250 000	0,47
Аріадна	Продовольчі товари	200 000	0,51
Меридіан	Взуття	100 000	0,38

Завдання 5.4. Судновласником укладено договір страхування відповідальності. Місткість судна становить 2 250 одиниць. В результаті настання страхового випадку заподіяно ушкодження здоров'я 150 фізичним особам, які знаходились на судні. Витрати на кожну особу склали 250 000 гривень. Визначити ліміт відповідальності

судновласника та розрахувати сукупне страхове відшкодування фізичним особам, якщо аварія сталась 25.03.2020 року.

3. Тестові завдання

5.1. Страхування морських суден в Україні проводиться:

- а) в добровільній формі;
- б) в обов'язковій формі.
- в) тільки в добровільній формі;
- г) в добровільній та обов'язковій формах.

5.2. Страхування КАСКО суден на термін (Hull and Machinery)

— *це:*

- а) вид морського страхування, який передбачає захист майнових інтересів фізичної чи юридичної особи, яка виступає власником чи експлуатантом судна унаслідок його ушкодження, знищення й пропажі безвісти;
- б) страхове покриття поширюється на корпус та устаткування судна, а на початок будівництва - їх складові;
- в) страховий захист надається від ушкодження чи загибелі судна, чи інших збитків, спричинених воєнними діями, страйками, громадськими повстаннями тощо;
- г) страхове покриття надається страхувальнику у разі втрати ватажу під час його транспортування морським або річковим транспортом.

5.3. Страхування КАСКО суден на період будівництва (будівельні ризики — Builders' Risks) — це:

- а) вид морського страхування, який передбачає захист майнових інтересів фізичної чи юридичної особи, яка виступає власником чи експлуатантом судна унаслідок його ушкодження, знищення й пропажі безвісти;
- б) страхове покриття поширюється на корпус та устаткування судна, а на початок будівництва — їх складові;
- в) страховий захист надається від ушкодження чи загибелі судна, чи інших збитків, спричинених воєнними діями, страйками, громадськими повстаннями тощо;
- г) страхове покриття надається страхувальнику у разі втрати ватажу під час його транспортування морським або річковим транспортом.

5.4. Страхування особливих майнових інтересів (Increased Value) — це:

- а) за даним видом страхування покривається лише ризик повної загибелі судна;
- б) надається страхове покриття на ту частку вартості судна, яка не була застрахована;
- в) здійснюється за окремим договором, на страхування приймаються лише фізичні збитки;
- г) надається страхове покриття власникам та іншим експлуатантам суден щодо їх відповідальності перед третіми особами;
- д) надається страхове покриття фрахтувальникам на час перевезення пасажирів, а також транспортування вантажів морським простором.

5.5. Страхування додаткової відповідальності (Excess Liabilities) — це:

- а) за даним видом страхування покривається лише ризик повної загибелі судна;
- б) надається страхове покриття на ту частку вартості судна, яка не була застрахована;
- в) здійснюється за окремим договором, на страхування приймаються лише фізичні збитки;
- г) надається страхове покриття власникам та іншим експлуатантам суден щодо їх відповідальності перед третіми особами;
- д) надається страхове покриття фрахтувальникам на час перевезення пасажирів, а також транспортування вантажів морським простором.

5.6. Страхування відповідальності фрахтувальників (Charterers' Liability) — це:

- а) за даним видом страхування покривається лише ризик повної загибелі судна;
- б) надається страхове покриття на ту частку вартості судна, яка не була застрахована;
- в) здійснюється за окремим договором, на страхування приймаються лише фізичні збитки;
- г) надається страхове покриття власникам та іншим експлуатантам суден щодо їх відповідальності перед третіми особами;
- д) надається страхове покриття фрахтувальникам на час перевезення пасажирів, а також транспортування вантажів морським простором.

5.7. Варіанти страхового покриття страхування КАСКО суден передбачають відповідальність:

- а) за повну загибель й пошкодження;
- б) за пошкодження;
- в) за повну загибель;

г) всі варіанти є вірними.

5.8. FAS правила для морського та внутрішнього водного транспорту передбачають:

- а) франко вздовж борту судна;
- б) франко борт;
- в) вартість і фрахт;
- г) вартість, страхування і фрахт.

5.9. CFR правила для морського та внутрішнього водного транспорту передбачають:

- а) франко вздовж борту судна;
- б) франко борт;
- в) вартість і фрахт;
- г) вартість, страхування і фрахт.

5.10. CIF правила для морського та внутрішнього водного транспорту передбачають:

- а) франко вздовж борту судна;
- б) франко борт;
- в) вартість і фрахт;
- г) вартість, страхування і фрахт.

4. Тематика рефератів

1. Організація та техніка підготовки, укладання і виконання контрактів зі страхування вантажів на основі мультимодальних перевезень.

2. Особливості управління ризиками морського страхування в країнах Європейського союзу.

3. Визначення країни для вирішення спорів і арбітражне застереження.

5. Рекомендована література

1. Міжнародна спілка з морського страхування (International Union of Marine Insurance). URL: <http://www.iumi.com> (дата звернення: 08.08.2022).

2. Langowski logistics. URL: <https://langowski.eu/uploads/pliki/INCOTERMS-2020.pdf> (дата

звернення: 08.08.2022).

3. International Delivery Terms. URL: https://www.if.fi/contentassets/6923c460dced4afc948bf07e72170561/incoterms_2020_eng_04_2020.pdf (дата звернення: 08.08.2022).

4. CRANEWW. Incoterms 2020. URL: <https://craneww.com/knowledge-center/latest-news-and-info/incoterms-2020/> (дата звернення: 08.08.2022).

5. ICC. Incoterms 2020. URL: <https://2go.iccwbo.org/incoterms-2020-introduction-free-document-pdf.html> (дата звернення: 08.08.2022).

6. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80/conv#n1447> (дата звернення: 08.08.2022).

7. Дем'янчук М. А. Страхові послуги: практикум. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. 104 с.

8. Смаркалова А. К. Сутність та організація діяльності інспекційних підприємств на морському транспорті. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. № 4 (77). 2021. С. 32–47. DOI: 10.31375/2226-1915-2021-4-32-47.

9. Demianchuk M. A., Kolosok V. M., Kostiuk Yu. D. Scientific approach to achieving competitive advantages in the sphere of water transport of Ukraine. *Economic innovation*. Odessa, 2021. Vol. 23. Is. 2(79). P. 63–75. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2\(79\).63-75](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2(79).63-75)

Практична робота *АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ*

Практичне заняття — 4 години

1. Обговорення питань

1. Розкрити сутність та особливості авіаційного страхування.
2. На яких засадах здійснюється страхування каско повітряних суден?
3. Розкрийте порядок страхування життя і здоров'я членів екіпажу та авіа персоналу.
4. Залежно від чого визначаються тарифні ставки при страхуванні авіа суден?
5. Зазначте особливості страхування вантажів при страхуванні вантажів при внутрішніх і міжнародних перевезеннях.
6. Від яких ризиків здійснюється авіаційне страхування?
7. Розкрийте зміст страхового захисту відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу та вантажу.
8. Від яких ризиків здійснюється космічне страхування?

2. Практичні завдання

Приклад розв'язання задачі: Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» уклало страховий договір на 1 рік із ПрАТ АСК "ІНГО Україна" на страхування каско повітряного судна цивільної авіації Boeing 777X. Визначити оціночну вартість об'єкта страхування, страхову суму, що буде відображена в договорі страхування, страховий платіж, який в повному обсязі сплачено 17.03.2020 р. Назвати час початку та закінчення дії договору.

Розв'язок:

- 1) Оціночна вартість об'єкта страхування — 232 млн. дол. США.

- 2) Курс долара США на 17.03.2020 р. становить 26,5249 грн за 1 долар США, отже страхова сума становить 6153,78 млн. грн.
- 3) Страховий платіж — $6153,78 \cdot 0,06 = 369,23$ млн. грн
- 4) Строк дії договору з 18.03.2020 р. з 00:00 годин до 17.03.2021 р. 24:00 годин.

Висновок: оціночна вартість об'єкта страхування складає 232 млн. дол. США, що за офіційним курсом на 17.03.2020 р. складає 6153,78 млн. грн. При цьому страховий платіж становить 369,23 млн. грн. Строк дії договору починається з 18.03.2020 р. з 00:00 годин та закінчується 17.03.2020 р. о 24:00 годин.

Завдання 6.1. Повітряне судно цивільної авіації обслуговує 5 чоловік. Експлуатант повітряного судна уклав договір обов'язкового страхування життя і здоров'я членів екіпажу і обслуговуючого персоналу. Назвіть загальну страхову суму та на одну застраховану особу. Визначте страховий платіж. Припустимо, що внаслідок авіаційної події три члени екіпажу загинули, один набув інвалідності першої групи, а один став інвалідом другої групи. Яким буде обсяг страхової виплати за кожним випадком.

Завдання 6.2. Експлуатант аеродрому із кодовою літерою F за позовом суду має відшкодувати збитки третім особам у розмірі 1 830 000 000 грн. Хто за даним видом страхування відноситься до третіх осіб та який обсяг виплат вони отримають? Встановити страховий платіж страхувальника за таким видом страхування.

Завдання 6.3. Авіаперевізник здійснює рейс Київ — Одеса на літаку Boeing 737, на борту якого 162 посадочних місця. Згідно з встановленими вимогами авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти і вантажу. Визначити ліміт відповідальності на кожне пасажирське крісло, страховий платіж. Назвати перелік документів, що мають бути подані страховку у разі настання авіаційної події, внаслідок якої страхувальник нестиме відповідальність перед пасажиром.

Завдання 6.4. Експлуатант цивільного повітряного судна комерційної авіації уклав договір обов'язкового страхування осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків. У договорі зазначено, що замовник застрахував життя і здоров'я семи осіб. Необхідно визначити страхову суму,

встановлену на одну особу, та вказати, з якого моменту зазначені особи вважаються застрахованими. Розрахувати сукупний страховий платіж страхувальника і суму страхової виплати, якщо під час виконання технологічного процесу одна застрахована особа померла, одна стала інвалідом третьої групи, а дві особи перебували на лікарняному 70 днів.

3. Тестові завдання

6.1. Визначте особливості авіаційного страхування:

- а) комплексність (майнове, особисте, відповідальності);
- б) значні розміри страхових сум, визначених у валюті різних країн;
- в) дія полісів за межами України;
- г) значна кумуляція ризиків;
- д) необхідність перестрахування ризиків на міжнародному страховому ринку;
- є) всі відповіді вірні.

6.2. В Україні законодавством встановлено обов'язковим видом страхування:

- а) авіаційне страхування цивільної авіації;
- б) авіаційне страхування військової авіації;
- в) корпусу, запчастин та двигунів;
- г) всі варіанти є вірними;

6.3. Предметом договору страхування цивільних повітряних суден є:

- а) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням повітряним судном;
- б) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди пасажирам, багажу, вантажу і пошті;
- в) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з життям та здоров'ям осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків;
- г) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з життям і здоров'ям членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу.

6.4. Страхова сума при страхуванні цивільних повітряних суден:

- а) залежить від території знаходження повітряного судна;
- б) не повинна бути меншою, ніж балансова вартість повітряного судна;
- в) визначається з урахуванням кількості здійснених польотів;
- г) всі відповіді є вірними.

6.5. Розмір страхового тарифу при каско-страхуванні вертольотів становить:

- а) 12 відсотків страхової суми, визначеної договором страхування;
- б) 6 відсотків страхової суми, визначеної договором страхування;
- в) 10 відсотків страхової суми, визначеної договором страхування;
- г) 8 відсотків страхової суми, визначеної договором страхування.

6.6. Предметом договору страхування відповідальності авіаційного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, вантажу і пошти є:

- а) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням повітряним судном;
- б) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди пасажиром, багажу, вантажу і пошті;
- в) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з життям та здоров'ям осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків;
- г) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з життям і здоров'ям членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу.

6.7. Страхувальником при страхуванні відповідальності авіаційного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, вантажу і пошти виступає:

- а) експлуатант або власник цивільного повітряного судна комерційної авіації;
- б) навчальний заклад, що має право виконувати навчально-тренувальні польоти;
- в) розробник, виробник цивільної авіаційної техніки, організація з технічного обслуговування;
- г) авіаційний перевізник.

6.8. Мінімальна страхова сума (ліміт відповідальності) за шкоду, яка спричинила загибель або тілесне ушкодження пасажира становить сума, що еквівалентна:

- а) 4694 СПЗ за офіційним обмінним курсом НБУ стосовно кожного пасажира;
- б) 250 000 СПЗ за офіційним обмінним курсом НБУ стосовно кожного пасажира;
- в) 1131 СПЗ за офіційним обмінним курсом НБУ стосовно кожного пасажира;
- г) 19 СПЗ за офіційним обмінним курсом НБУ стосовно кожного пасажира.

6.9. Предметом договору страхування осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків є:

- а) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням повітряним судном;
- б) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди пасажиром, багажу, вантажу і пошті;
- в) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону і пов'язані з життям та здоров'ям осіб, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків;
- г) майнові інтереси страхувальника, що не суперечать закону, пов'язані з життям і здоров'ям членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу.

6.10. Особами, які мають право перебувати на борту повітряного судна на законних підставах без придбання квитків, можуть бути:

- а) фізичні та юридичні особи, які не є працівниками страхувальника або не діють за його дорученням;
- б) особи, які перевозяться повітряним судном або які виконують певні функції на борту повітряного судна під час польоту за згодою експлуатанта, працівники експлуатанта, які не належать до складу авіаційного персоналу, парашутисти, пацієнти медичних закладів, особи, які супроводжують вантаж, тощо;
- в) члени екіпажу повітряного судна та авіаційний персонал під час виконання ними службових обов'язків;
- г) фізичні особи, які не пов'язані із страхувальником договірними зобов'язаннями.

4. Тематика рефератів

1. Визначення ризиків (форс-мажорних обставин) при здійсненні авіаційного страхування.

2. Сучасний стан авіаційного страхування в світі і Україні: порівняльний аспект.

3. Сучасний стан космічного страхування в світі і Україні: порівняльний аспект.

5. Рекомендована література

1. Аберніхіна І. Г. Сутність, особливості та сучасний стан авіаційного страхування в Україні. Економіка і суспільство. Вип. № 38. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-8>.
2. Балабанова Г. Авіаційне страхування як чинник розвитку авіаційної галузі України у світовому господарстві. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53172/1/Балабанова%20Г.П.%20авіаційне%20страхування.pdf> (дата звернення: 08.08.2022).
3. Дем'янчук М. А. Страхіві послуги: практикум. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. 104 с.
4. Журавльова Т.О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса, 2017. 320 с.
5. Заєць О. М. Глобалізація міжнародних економічних відносин та її вплив на інститут обов'язкового авіаційного страхування ризиків в Україні. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31643/1/Заєць%20О.М..pdf> (дата звернення: 08.08.2022).
6. Міжнародна спілка авіаційних страховиків (International Union of Aerospace Insurers). URL: <http://www.iuai.org> (дата звернення: 08.08.2022).
7. Плиса В. Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. К : Каравела, 2019. 512 с.
8. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 №3393–VI. Дата оновлення: 07.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393–17#Text> (дата звернення: 08.08.2022).
9. Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2017 № 676. Дата оновлення: 14.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.08.2022).
10. Татаріна Т. Роль перестраховування у захисті страховиків від катастрофічних ризиків. *Ukraine – EU. Innovations in education, technology, business and law*. Slovak republic-Czech republic, 2018. P. 327–329.

Практична робота СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ

Практичне заняття — 2 години

1. Обговорення питань

1. Охарактеризуйте сутність страхування міжнародних кредитних ризиків.
2. Назвіть та охарактеризуйте діяльність найбільших кредитних страхових організацій Європи.
3. В чому полягає специфіка ризику експортного кредитування?
4. Охарактеризуйте основні принципи експортного кредитування.
5. Від яких факторів залежить вартість страхування кредитних ризиків?

2. Практичні завдання

Завдання 7.1. Банк вирішує можливість кредитування фірми. Визначте доцільність роботи фірми на ринку, ступінь цінового ризику та його вплив на результати діяльності фірми, користуючись такою інформацією своїх аналітиків:

— потенційна річна місткість ринку — 1 млн од. продукції; на ринку працюють ще три фірми аналогічного профілю, які контролюють 80 % його потенційної місткості;

— ціна реалізації одиниці продукції на даний момент — 75 грн; фірма може зайняти частку даного ринку завдяки зниженню ціни реалізації продукції на 10 %;

— можливий ступінь ризику під час роботи на цьому ринку характеризується виникненням таких ситуацій — відхилення реальної ціни від очікуваної може становити: а) + 5 %; б) – 10 %.

Завдання 7.2. Інвестор звернувся до брокера ф'ючерсної біржи із замовленням на укладання трьох місячного ф'ючерсного контракту на індекс долара США за курсом 37,5 грн за долар. Сума за контрактом 10 000 доларів США. Інвестор і брокер уклали договір – доручення на брокерське обслуговування. Далі брокер вносить за рахунок коштів клієнта задаток. Брокер купує у другого брокера (продавця валюти) – місячний ф'ючерс зі строком виконання його через три місяці за будь-яким курсом на день виконання Українською міжбанківською валютною біржою (УМВБ). В ході торгів курс долара по ф'ючерсу постійно змінюється. Брокер слідкує за динамікою курсу, аналізує її і визначає маржу за кожним днем торгів. Брокер тримав ф'ючерс до дня виконання контракту. В день виконання ф'ючерс був закритий за курсом котирування УМВБ – 38,5 грн за долар.

Розрахувати суму задатку, який вносить брокер за рахунок коштів клієнта, якщо відомо, що він складає 10% від суми контракту. Визначити дохід (збиток) за ф'ючерсом та дохід (збиток) брокера.

3. Тематика рефератів

1. Особливості міжнародного руху капіталів і ризику прямого іноземного інвестування.
2. Особливості діяльності страхових компаній, які займаються страхуванням прямих іноземних інвестицій.
3. Страхування муніципальних облігацій як форма фінансових гарантій.

4. Рекомендована література

1. Дем'янчук М. А. Страхові послуги: практикум. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2021. 104 с.
2. Журавльова Т.О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса, 2017. 320 с.
3. Лазнева І.О. Комплексні аспекти розвитку світового ринку страхування експортних кредитів та інвестицій в сучасних. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародних економічних відносин і світове господарство*. 2018. Вип. 20. Ч. 2. С. 79–83.

4. Міжнародна асоціація по страхуванню кредитів (International Credit Insurance & Surety Association). URL: <http://www.icisa.org/icisa/1599> (дата звернення: 08.08.2022).

5. Міжнародна спілка страховиків кредитів і інвестицій (International Union of Credit and Investment Insurers — Berne Union). URL: <http://www.berneunion.org/about-the-berne-union> (дата звернення: 08.08.2022).

6. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. [3-тє вид., стереотипне]. К.: Алерта 2017. 526 с.

7. Черепанич С. М. Світовий досвід страхування експортних кредитів та можливості його застосування в Україні. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 3. С. 27–31.

8. Multilateral Investment Guarantee Agency. URL: <https://www.miga.org/> (дата звернення: 08.08.2022).

Практична робота

ЗАХИСТ ВІД ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ КОНТРАКТІВ

Практичне заняття — 4 години

1. Обговорення питань

1. Поясніть сутність валютних застережень.
2. Поясніть специфіку вибору валюти ціни контракту.
3. Які існують мультивалютні застереження?
4. Обґрунтуйте захист від валютних ризиків: хеджування, форвардні операції, угоди «СПОТ».
5. Поясніть сутність захисту від валютних втрат «інфраструктури зовнішньої торгівлі»
6. Які існують застереження про перегляд сторонами контрактної ціни?

2. Практичні завдання

Завдання 8.1. Обґрунтуйте дії банку, згідно положень Уніфікованих правил по інкасо, у таких випадках:

- 1) в інкасовому дорученні не вказано, чи повинні комерційні документи включати зовнішньоторговельний вексель, що повинен бути переданий проти акцепту або платежу;
- 2) пропонуються часткові платежі для чистого інкасо;
- 3) пропонуються часткові платежі відносно документарного інкасо;
- 4) клієнт подав банку-ремітенту пакет фінансових та комерційних документів для їх вручення проти отримання платежу за експортовану продукцію.

В інкасовому дорученні було виявлено неточну адресу платника (імпортера). Імпортер запропонував провести розрахунки частковими платежами презентуючому банку, обґрунтовуючи це кризовим станом галузі.

Завдання 8.2. При здійсненні операції ЗЕД як форму розрахунку було обрано відкличний акредитив. Банк імпортера, що знаходиться в Великобританії, тимчасово припинив свою діяльність у зв'язку з надзвичайними погодними умовами, про що повідомив учасників акредитива. Після відновлення діяльності банку-імпортера строк сплати за акредитивом завершився. Учасники розрахунків за даним акредитивом висувують претензії до банку щодо невиконання платежу на рахунок бенефіціара.

Посилаючись на відповідні статті «Уніфікованих правил та звичаїв для документарних акредитивів» дайте відповіді на такі питання:

- 1) чи несе відповідальність за невиконання платежу за акредитивом банк імпортера при вищезазначених обставинах;
- 2) якими мають бути дії інших учасників акредитивної форми розрахунків при зазначених обставинах?

Завдання 8.3. Експортер виконав термінове прохання імпортера щодо відправки товарів літаком, а не пароплавом, як це передбачалося умовами акредитива. Згодом, він звернувся зі скаргою, що документи, надані ним для оплати акредитива, не були прийняті банком, оскільки замість коносаменту було надано авіатранспортну накладну. Проаналізуйте дану ситуацію, обґрунтуйте доцільність та справедливність поданої скарги, визначте можливі шляхи виходу із такої ситуації для експортера.

3. Тематика рефератів

1. Захисні застереження у валютно-фінансових умовах зовнішньоторговельного контракту.
2. Особливості хеджування на біржовому та міжбанківському валютному ринку.
3. Особливості управління трансляційним та економічним валютним ризиком у ЗЕД.

4. Рекомендована література

1. Антоненко К. В. Хеджування валютних ризиків за допомогою фінансових інструментів. *Стратегія розвитку України*. №1. 2017. С. 135–137.

2. Кахович Ю. О. Класифікація інструментів хеджування валютних ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. *Економіка та управління підприємствами. Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 2018. Миколаїв, 2017. С. 230–233.

3. Колупаєва І. В. Страхування: підручник; за ред. І. В. Колупаєвої; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Харків. торг.-екон. ін-т. Харків: Стильна типографія, 2018. 741 с.

4. Ксендзюк В. Логістичні та валютні ризики в діяльності суб'єктів зовнішньої торгівлі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. (2). 2018. С. 104–115. URL : <https://doi.org/10.31866/2616-745>.

5. Правила Міжнародної торгівельної палати «Уніфіковані правила по інкасо» від 01.01.1996 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988_002 (дата звернення: 08.08.2022).

6. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. [3-тє вид., стереотипне]. К.: Алерта 2017. 526 с.

Навчальне видання

Страхування зовнішньоекономічної діяльності
Електронні методичні рекомендації до проведення практичних занять
та організації самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Електронне практичне видання

Укладач
Дем'янчук Марина Афанасіївна

Системні вимоги:
операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг даних 0,8 Мб.

Оригінал-макет виготовлено в авторській редакції

Кафедра обліку і фінансів
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058